

(Ел паис)

Прошло је двадесет година од пада Берлинског зида, једног од срамних симбола хладног рата и опасне поделе света на блокове и на супротстављене утицајне сфере. Данашњи период нам дозвољава да посматрамо те догађаје, и да о томе стекнемо мање емоционално, а више рационално мишљење.

Прва оптимистичка опсервација је та да до оног најављеног *краја Историје* уопште није дошло. Али, такође није дошло ни до онога у шта смо ми политичари из моје генерације, искрено веровали; свет у коме ће, после краја хладног рата, човечанство најзад моћи да забрави настраност трке у наоружању, регионалне сукобе и стерилне идеолошке расправе, и да уђе у неку врсту златног века колективне безбедности, рационалне употребе природних ресурса, краја сиромаштва и неједнакости и обнову хармоније у природи.

Друга последица јесте међузависност важних аспеката у вези смисла постојања човечанства. Та међузависност није само између процеса и догађаја до којих је дошло на различитим континентима, већ такође и у односу на промене у економским, технолошким, социјалним, демографским и културним околностима у којима живе милиони људи. Човечанство је почело да се мења у јединствену цивилизацију.

У исто време, нестанак такозване челичне завесе и граница, поставио је, једну до друге, не само оне земље које су до недавно представљале различите политичке системе, већ такође и цивилизације, културе и традиције.

Ми политичари из прошлог века можемо да будемо поносни на то што смо се отклонили од термонуклеарног рата. Али, за милионе људи свет није постао сигурније место него што је био пре. Бројни локални сукоби, етнички и верски ратови, јавили су се на новој мапи светске политике. Евидентни доказ за ирационално понашање нове генерације политичара је чињеница да су буџети за одбрану многих земаља, великих и малих, данас

већи него у току хладног рата, као и репресивни методи који су опет општи метод за решавање сукоба, заједнички и уобичајени у данашњим међународним односима.

На несрећу, у току последње две деценије, свет није постао правичније место; неједнакости између сиромаштва и богатства су се чак повећале. Не само у земљама у развоју, већ такође и унутар самих развијених нација. Социјални проблеми Русије, као и у другим посткомунистичким земљама, доказ су да једноставно напуштање једног мањкавог модела централизоване економије са бирократизованим планирањем, није довољно да би то гарантовало како конкурентност земље у глобализованој економији, тако и поштовања принципа социјалне правде.

Треба навести нове изазове. Један је тероризам, претворен у «атомску бомбу сиромашних», не само у фигуративном, већ и у дословном смислу. Неконтролисано ширење оружја за масовно уништавање, такмичење некадашњих супарника из хладног рата да достигну нове технолошке нивое у производњи оружја и успон нових претендента да играју важнију улогу у мултиполарном свету, појачавају утисак слабости светске политике.

Истински успех који можемо да славимо јесте тај што је XX век обележио крај тоталистичких идеологија, посебно оних инспирисаних утопијским веровањима. Али, одједном је постало евидентно да и западни капитализам, сада без свог старог историјског супарника, замишљајући самог себе као беспоговорног историјског победника и оличење глобалног прогреса, такође може да одведе западно друштво и остатак света у нови и злослутни ћорсокак.

У том оквиру, појава данашње економске кризе је открила органске недостатке садашњег западног модела развоја, наметнутог остатку света као једино могућег. У исто време, показује да не само бирократизовани социјализам, већ и ултралиберални капитализам, имају потребу за дубоком демократском реформом, и за стицањем људског лика, неку врсту сопствене *перестројке*.

Данас, док остављамо рушевине старог поретка иза нас, можемо да мислимо на нас саме као на активне учеснике процеса стварања новог света. Многе истине и постулати сматрани необоривим (како истоку тако и на западу), престали су то да буду. Међу њима је и слепа вера у свемоћно тржиште, посебно у његову демократску природу. Постојало је укорењено веровање да западни модел демократије може механички да буде пренет

Двадесет година после пада Берлинског зида

Пише: Михаил Горбачов
петак, 06 новембар 2009 10:39

и на друга друштва, чија су историјска искуства и културне традиције различите. У данашњој ситуацији, чак и концепту као што је социјални напредак, за који се чини да га сви деле, неопходна је прецизнија информација и редефиниција.

Превео Бранислав Ђорђевић